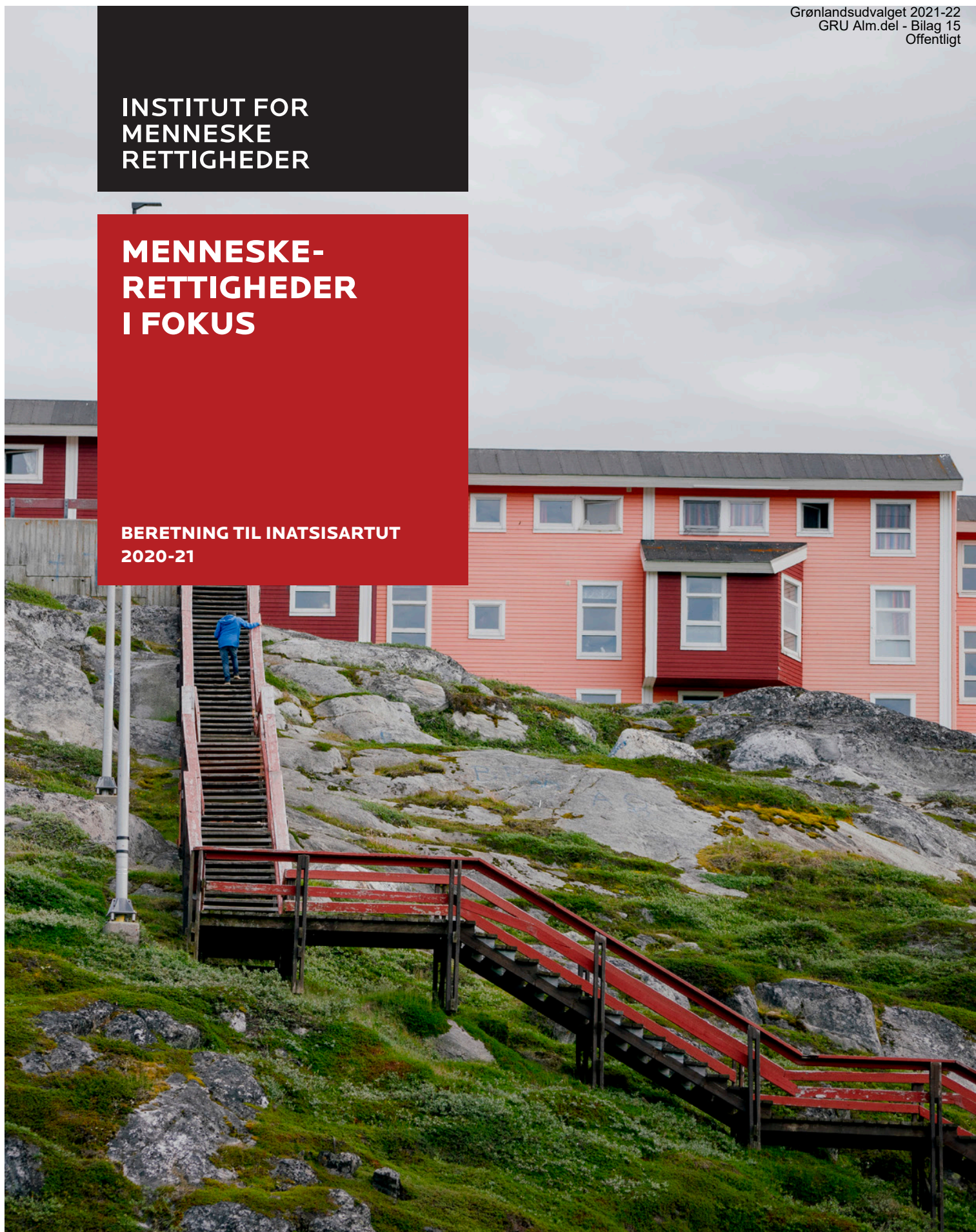

**INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER**

**MENNESKE-
RETTIGHEDER
I FOKUS**

**BERETNING TIL INATSISARTUT
2020-21**

INDHOLD

- 1** KORT OM INSTITUTTET
- 2** SUMMARY
- 3** FORORD
- 4** OVERBLIK
- 6** SAMARBEJDE FREMMER MENNESKERETTIGHEDERNE
- 10** RETTEN TIL UDDANNELSE OG UNDERVISNING I MENNESKERETTIGHEDER
- 12** RETTEN TIL BOLIG
- 14** MANGEL PÅ DATA OM MENNESKERETTIGHEDER
- 16** RÅDGIVNING AF MYNDIGHEDER OG ANDRE
- 20** INTERNATIONAL RAPPORTERING

MENNESKERETTIGHEDER I FOKUS

Beretning til Inatsisartut 2020-21

Redaktion: Nadja Filskov, Lise Garkier Hendriksen, Christoffer Badse

Ansvarshavende: Maria Ventegodt, Louise Holck

Oversættelse til grønlandsk: Athena Mathæussen

Grafisk design: Hedda Bank

Fotos: Oscar Scott Carl

Tryk: Nuuk Offset

ISBN: 978-87-7570-011-0

e-ISBN: 978-87-7570-012-7

© 2021 Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution
Denne publikation eller dele af den må reproduceres til ikke-kommerciel brug med tydelig angivelse af kilden.

Vi tilstræber, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger for eksempel store typer, korte linjer, få orddelinger, løs bagkant og stærke kontraster. Læs mere om tilgængelighed på menneskeret.dk/tilgaengelighed

KORT OM INSTITUTTET

Menneskerettigheder findes i grundloven og i en række internationale konventioner, som Danmark og Grønland har valgt at binde sig til. Menneskerettigheder er for eksempel ytringsfrihed, retten til en retfærdig rettergang og princippet om, at alle er lige for loven. Det er også retten til uddannelse, til sundhed og til at have et sted at bo.

Det er Institut for Menneskerettigheders opgave at beskytte og fremme menneskerettighederne og holde øje med, hvordan menneskerettighederne gennemføres i Grønland. Instituttet har siden maj 2014 været national menneskerettighedsinstitution i Grønland.

Vi rådgiver derfor Naalakkersuisut, Inatsisartut og rigsmyndighederne om menneskerettigheder. Det gør vi for eksempel ved at vurdere, om forslag til ny lovgivning lever op til menneskerettighederne. Vi rapporterer også om menneskeretlige forhold i Grønland til internationale organisationer som for eksempel FN.

En vigtig del af vores arbejde består i at samarbejde med grønlandske institutioner og organisationer, primært Grønlands Råd for Menneskerettigheder. Vores samarbejdspartnere bidrager med kontekst, viden og sparring i vores arbejde for at adressere de væsentligste menneskeretlige udfordringer i Grønland. På længere sigt er målet med vores arbejde at forankre viden om menneskerettigheder og menneskeretlig metode i det grønlandske samfund, så der kan etableres en national menneskerettighedsinstitution i Grønland.

Vi afgiver hvert år en beretning til Inatsisartut om vores indsats og om udviklingen for menneskerettighederne i Grønland.

Vi afgiver også en beretning til Folketinget hvert år, hvor vi giver et indblik i vores arbejde i det forgangne år. Se mere på menneskeret.dk/ beretning. Samtidig opdaterer vi årligt vores overblik over menneskerettighedssituationen i Danmark på menneskeret.dk/status.

SUMMARY

The Danish Institute for Human Rights has since May 2014 functioned as the National Human Rights Institution for Greenland. In accordance with our mandate, we are obligated to submit an annual report on our activities to Inatsisartut, the Parliament of Greenland.

We cooperate with various authorities and civil society organisations in Greenland and in particular with the Human Rights Council of Greenland on promoting and protecting human rights.

In 2020-2021 we have, among other things, conducted the following activities:

Public consultation memos and advice to authorities, civil society etc.:

We have reviewed 25 items of draft legislation or government reports with human rights relevance from August 2020 until 1 August 2021.

- We have participated in and presented at council meetings and theme meetings hosted by the Human Rights Council of Greenland.
- We have collaborated with the Human Rights Council of Greenland on publishing a status report on the right to housing and a status report on the right to education and human rights education.
- We have partnered with Ilisimatusarfik – University of Greenland – and the Human Rights Council of Greenland for the next four years to develop digital learning materials and courses on human rights in a Greenlandic context.
- We have established an office in Nuuk, and our colleague there will work together with our partners on strengthening and maintaining knowledge on human rights in Greenland.

International reporting:

- In collaboration with the Human Rights Council of Greenland, we have reported on challenges with discrimination and violence against women in Greenland to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women. We have also presented our recommendations in meetings with the UN, along with the Council of Gender Equality in Greenland.
- In collaboration with the Human Rights Council of Greenland, we have made recommendations to the UN Human Rights Council in preparation for the Universal Periodic Review of Denmark, Greenland and the Faroe Islands. The UN Human Rights Council reviewed Denmark, Greenland and the Faroe Islands' efforts to fulfil its human rights obligations. Together with the Human Rights Council of Greenland, we have described some of the main challenges with human rights in Greenland and recommended how the human rights situation can be improved.
- As preparation for the Universal Periodic Review of Denmark, Greenland and the Faroe Islands, we have participated in a public hearing in Nuuk hosted by the Greenlandic Ministry of Foreign Affairs and the Human Rights Council of Greenland. We have also hosted a virtual meeting for ambassadors from several countries where issues in Greenland and Denmark were discussed.
- We have also contributed to other processes in the UN, such as a General Comment regarding the rights of indigenous women and children from the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women and a study on children's rights facilitated by the Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples.

FORORD

I 2020 modtog 22 grønlandere en officiel undskyldning fra statsminister Mette Frederiksen på vegne af Danmark. For snart 70 år siden blev de som børn adskilt fra deres familier som led i et dansk socialeksperiment, grønlandseksperimentet:

”Det var ikke dig, dine rettigheder eller situation, som var vigtigst,” skrev statsministeren i sit brev henvendt til de 22 grønlandere.

Børnenes rettigheder blev tilsidesat med grønlandseksperimentet. Det må vi forholde os til i dag.

Derfor betyder det noget, at Inatsisartut samme år, i 2020, vedtog, at Naalakkersuisut skal lave en handlingsplan for reelt at efterleve hele FN's Børnekonventionen i Grønland. Tiårsjubilæet for NAKUUSA, samarbejdet mellem FN's Børneorganisation og Grønlands Selvstyre, er også værd at markere.

Grundlæggende rettigheder er stadig ikke en realitet for alle grønlandske børn og unge. FN's Komité for Økonomiske, Sociale og Kulturelle rettigheder har udtrykt bekymring for adgangen til boliger og til uddannelse i Grønland. Begge dele har vi rapporteret på i statusrapporter udgivet i samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

Den seneste status på uddannelsesområdet fra Institut for Menneskerettigheder og Grønlands Råd for Menneskerettigheder viser, at skolerne lider under mangel på uddannede lærere, mens frafaldsprocenten på ungdomsuddannelserne er høj. Alle i Grønland fortjener en god skolegang, der giver dem muligheder i livet.

Som Danmark og Grønlands nationale menneskerettighedsinstitution lægger vi de kommende år endnu flere kræfter i vores engagement i Grønland: Vi har særligt fået til opgave at øge kendskab og opbakning til menneskerettigheder i Grønland. Et fokus, der står stærkt i vores strategi for 2021-2024. Flere skal kende deres rettigheder, så de kan sige fra og stille krav. Derfor er det en vigtig opgave, som vi ser frem til at løfte sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder, Grønlands Universitet – Ilisimatusarfik – og andre institutioner og organisationer i Grønland.

God læselyst.

Louise Holck
Direktør

Dorthe Elise Svinth
Bestyrelsesformand

OVERBLIK

I 2020-2021 har vi blandt andet gennemført følgende aktiviteter som national menneskerettighedsinstitution for Grønland:

Høringssvar samt rådgivning af myndigheder og andre:

- Vi har behandlet 25 høringer om udkast til lovforslag og redegørelser med relevans for menneskerettighederne fra august 2020 til og med juli 2021.
- Vi har deltaget i og holdt oplæg ved rådsmøder og temamøder hos Grønlands Råd for Menneskerettigheder.
- Vi har sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder udgivet statusrapporter om retten til bolig og retten til uddannelse og undervisning i menneskerettigheder.
- Vi har indgået en fireårig samarbejdsaftale med Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet – og Grønlands Råd for Menneskerettigheder om kompetenceudvikling af fagfolk og velfærdsprofessionelle og herunder udarbejdelse af digitale undervisningsmaterialer om menneskerettigheder i en grønlandsk kontekst.
- Vi har etableret et kontor i Nuuk med en kollega, der sammen med vores samarbejdspartnere skal styrke og fastholde kendskabet til menneskerettigheder i Grønland.

International rapportering:

- I samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder har vi rapporteret til FN's Kvindekomité om udfordringer med diskrimination og vold mod kvinder i Grønland. Vi har også præsenteret vores anbefalinger i møder med FN, blandt andet i selskab med Grønlands Ligestillingsråd.
- I samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder udarbejdede vi anbefalinger til FN's Menneskerettighedsråd som optakt til Danmarks såkaldte Universelle Periodiske Bedømmelse (UPR), hvor FN's Menneskerettighedsråd gennemgik Danmark, Grønland og Færøernes indsats for at leve op til menneskerettighederne. Her beskrev vi de udfordringer med menneskerettighederne i Grønland, som rådet og instituttet finder vigtigst, og anbefalede, hvordan forholdene kan forbedres.
- Som forberedelse til Danmark, Grønland og Færøernes UPR deltog vi i et borgermøde i Nuuk arrangeret af Udenrigsdepartementet og Grønlands Råd for Menneskerettigheder, og vi holdt et virtuelt møde for ambassader fra en række lande, hvor problemstillinger i Grønland og Danmark blev drøftet.
- Vi har desuden bidraget til en række andre processer i FN, som for eksempel en såkaldt General Comment om oprindelige kvinders og børns rettigheder fra FN's Kvindekomité og et studie om børns rettigheder i forhold til FN's Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder udført af FN's ekspertmekanisme for oprindelige folks rettigheder.

// Som Grønlands nationale menneskerettighedsinstitution bidrog Institut for Menneskerettigheder i 2021 blandt andet til en udtalelse fra FN's Kvindekomité om oprindelige kvinders og børns rettigheder og et FN-studie om børns rettigheder.

SAMARBEJDE FREMMER MENNESKERETTIGHEDERNE

Institut for Menneskerettigheder arbejder tæt sammen med grønlandske aktører for at fremme og forankre menneskerettighederne i Grønland.

Først og fremmest samarbejder vi med Grønlands Råd for Menneskerettigheder. Derudover er vi i løbende dialog med blandt andre børnerettighedsinstitutionen MIO, handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq, Rådet for Grønlands Retsvæsen og andre aktører som for eksempel forskellige departementer i Naalakkersuisut og NIIK, Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat, paraplyorganisationen på handicapområdet.

GRØNLANDS RÅD FOR MENNESKERETTIGHEDER

Grønlands Råd for Menneskerettigheder er en særlig vigtig samarbejdspartner for Institut for Menneskerettigheder. De løbende drøftelser med rådet danner et solidt grundlag for vores overvågning af menneskerettighedssituationen i Grønland.

Sammen udgiver vi rapporter om væsentlige forhold for det grønlandske samfund med anbefalinger til myndigheder og andre centrale aktører om at styrke beskyttelsen af borgernes rettigheder. Desuden rapporterer vi sammen til

FN's forskellige menneskerettighedskomiteer for at sætte fokus på områder, hvor forholdene i Grønland kan forbedres til gavn for borgerne.

Med rådet har instituttet i anden halvdel af 2020 og første halvdel af 2021 blandt andet drøftet høringssvar og rapporter om menneskerettighedssituationen til FN's Kvindekomité og den Universelle Periodiske Bedømmelse (UPR) i FN's Menneskerettighedsråd. Sammen har vi også udgivet statusrapporter om retten til bolig og retten til uddannelse og undervisning i menneskerettigheder.

I slutningen af 2020 udpegede Grønlands Råd for Menneskerettigheder Christina Johnsen som nyt medlem af Institut for Menneskerettigheders bestyrelse. Christina Johnsen var Grønlands første handicaptalsmand og arbejder nu som juridisk konsulent og forsvarer. Hun sidder som personligt udpeget medlem af instituttets bestyrelse fra 2021 til 2025.

I 2021 har vi desuden igangsat et samarbejde om at styrke og fastholde kendskabet til menneskerettigheder i Grønland. Blandt andet har vi sammen indgået en samarbejdsaftale med Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet.

ILISIMATUSARFIK – GRØNLANDS UNIVERSITET

I 2021 har Institut for Menneskerettigheder indgået en fireårig samarbejdsaftale med Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet – og Grønlands Råd for Menneskerettigheder om kompetenceudvikling af fagfolk i råd, nævn og talsmandsinstitutioner samt ansatte i velfærdsprofessioner såsom socialrådgivere og lærere. Det indebærer blandt andet udvikling af digitale undervisningsmaterialer og gennemførelse af kursusforløb om menneskerettigheder i en grønlandsk kontekst.

I første omgang udvikler vi et kursus med seks moduler, der er målrettet fagfolk ansat ved råd, nævn, organisationer og talsmandsinstitutioner samt udpegede medlemmer, som arbejder med menneskerettigheder i Grønland. Modulerne vil bestå af enkelte tilstedeværelsesdage og ellers bestå af digitale undervisningsmaterialer om menneskerettigheder i en grønlandsk kontekst, herunder oprindelige folks rettigheder.

I anden omgang samarbejder vi om at styrke undervisningen i menneskerettigheder i centrale velfærdsprofessioner, herunder på læreruddannelsen og socialrådgiveruddannelsen.

Samarbejdsaftalen er finansieret af en fireårig ekstrabevilling til Institut for Menneskerettigheder fra Nordatlantpuljen på den danske finanslov 2021.

RÅDET FOR GRØNLANDS RETSVÆSEN

Det årlige temamøde i Rådet for Grønlands Retsvæsen blev ikke afholdt i 2020 på grund af COVID-19-pandemien. Institut for Menneskerettigheder har ellers deltaget i temamødet.

// Institut for Menneskerettigheder samarbejder med Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet – og Grønlands Råd for Menneskerettigheder for at øge kendskabet til menneskerettigheder blandt fagfolk i råd, nævn og talsmandsinstitutioner og blandt ansatte i velfærdsprofessioner som socialrådgivere og lærere.

RETTE TIL UDDANNELSE OG UNDERVISNING I Menneskerettigheder

Institut for Menneskerettigheder og Grønlands Råd for Menneskerettigheder har gjort status på uddannelsesområdet i Grønland. I 2021 udgav vi sammen en statusrapport om retten til uddannelse og undervisning i menneskerettigheder.

Rapporten dykker ned i retten til uddannelse med særligt fokus på udfordringer i forhold til adgang til uddannelse i folkeskolen. Der er blandt andet udfordringer med trivsel på elevhjem, og kvaliteten af specialundervisning og lærerkompetencer er svingende. I rapporten anbefaler vi blandt andet, at Naalakkersuisut i samarbejde med kommunerne:

- Iværksætter yderligere tiltag for at motivere og fastholde uddannede lærere i mindre byer og bygder, for eksempel ved at etablere partnerskaber eller lærerbytte mellem bygdeskoler og byskoler.
- Sikrer, at der i praksis sker en markant forbedring af uddannelses- og kompetenceniveauet hos speciallærere, herunder især i forhold til børn med sociale udfordringer på grund af traumer eller omsorgssvigt.
- Udvikler og implementerer en ordblindetest, som tager hensyn til grønlandske forhold og det grønlandske sprog.

Vi anbefaler også, at der systematisk foretages nationale målinger af trivslen hos studerende på ungdomsuddannelser, og at årsager til frafald undersøges nærmere.

Rapporten behandler desuden de aktuelle forhold for undervisning i menneskerettigheder i Grønland og beskriver, hvad der skal til for at gennemføre undervisning i menneskerettigheder i relevante dele af den grønlandske uddannelsessektor. Vi anbefaler, at folkeskolelovens formålsparagraf ændres, så den henviser til menneskerettighederne, og at den næste uddannelsesstrategi indarbejder et fokus på undervisning i menneskerettigheder på alle niveauer. Vi anbefaler også, at der til professionsuddannelser udvikles undervisningsmateriale om menneskerettigheder i en grønlandsk kontekst. Det har vi efterfølgende taget initiativ til. Læs mere om det arbejde i afsnittet ovenfor om vores samarbejde med Ilisimatusarfik og Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

Efter rapportens udgivelse blev flere af rapportens anbefalinger bakket op af NIIK – Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat, paraplyorganisationen på handicapområdet. I medierne fremhævede NIIK vigtigheden af et løft af uddannelses- og kompetenceniveauet hos speciallærere og opfordrede til, at en ny uddannelsesstrategi kommer til at inkludere anbefalinger fra rettighedsinstitutioner.

// Institut for Menneskerettigheder og Grønlands Råd for Menneskerettigheder har i 2021 gjort status på retten til uddannelse og undervisning i menneskerettigheder i Grønland.

RETTE TIL BOLIG

I august 2020 udgav Institut for Menneskerettigheder i samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder en statusrapport om retten til bolig i Grønland. I rapporten bliver der sat fokus på fire udvalgte emner:

- Hjemløse, genhusede og boligløse
- Tvangsudsættelser
- Boligklagenævnet
- Tilgængelig information.

// Grønlands Råd for Menneskerettigheder og Institut for Menneskerettigheder mener, der er behov for en national handlingsplan for hjemløse, genhusede og boligløse borgere i Grønland.

I rapporten peger vi på flere problematiske forhold på boligområdet i Grønland. Blandt problemerne er et stigende antal borgere uden fast bopæl samt mangelfulde genhusningsboliger og -forhold. På denne baggrund anbefaler instituttet og rådet blandt andet, at Naalakkersuisut sammen med kommunerne:

- Vedtager og gennemfører en samlet, national handlingsplan for hjemløse, genhusede og boligløse med henblik på at sikre, at denne gruppe borgere og familier modtager støtte, der sikrer muligheden for at forbedre deres sociale og økonomiske situation og hjælp til at finde en passende bolig.
 - Indfører minimumsstandarder for genhusningsboliger, herunder krav om at der skal være adgang til varme, el, vand, toilet og bad.
 - Sikrer, at der bliver tilvejebragt og ajourført viden og data vedrørende udviklingen på boligområdet, herunder undersøgelser af antallet af personer uden fast bopæl og tvangsudsættelser.
-

På baggrund af rapporten holdt Grønlands Råd for Menneskerettigheder oplæg om emnet på Kofoed Skole i Nuuk, og der har generelt været et øget fokus på problematikkerne med hjemløshed i Grønland de seneste år. Kommuneqarfik Sermersooq offentliggjorde i juni 2021 en hjemløsestrategi. Inuit Ataqatigiit og Naleraqs koalitionsaftale "Solidaritet, Stabilitet, Vækst" fra 2021 indeholder en langsigtet boligpolitik, hvor regeringen vil samarbejde med kommunerne for at mindske hjemløsheden. Aftalen har blandt andet som mål at eliminere hjemløshed i Grønland i 2035 og gerne før.

Der er dog stadig behov for en national handlingsplan for både hjemløse, genhusede og boligløse borgere.

MANGEL PÅ DATA OM MENNESKERETTIGHEDER

En forudsætning for at kunne beskytte og fremme menneskerettighederne er at have overblik over, hvordan det står til på væsentlige områder, og systematisk følge udviklingen. Institut for Menneskerettigheder har sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder i flere sammenhænge påpeget, at der i Grønland mangler systematisk dataindsamling og overblik over udviklingen på områder, der er væsentlige for at følge menneskerettighedssituationen i Grønland. I flere tilfælde er disse anbefalinger blevet spejlet i anbefalinger til Grønland og Danmark fra FN's menneskerettighedsmechanismer, blandt andet har FN's Kvindekomité og FN's Menneskerettighedsråd anbefalet at styrke dataindsamlingen om og analyser af vold mod kvinder og børn.

Især når det kommer til børns rettigheder, har myndighederne de seneste år lanceret en lang

række strategier og handlingsplaner. Institutet støtter det styrkede fokus på børns rettigheder og ser – ligesom Børnerettighedsinstitutionen MIO – et behov for konkrete målsætninger på tværs af initiativerne. Samtidig er forholdene for systematiseret dataindsamling i kommunerne udfordrede. Blandt andet har der været udfordringer med at indsamle data om socialsager og underretninger på tværs af kommunerne.

Det er derfor positivt, at Inatsisartut i 2020 vedtog, at Grønland skal have en national handlingsplan for reelt at efterleve hele FN's Børnekonvention. Beslutningen blev truffet, før en ny selvstyrekoalition tiltrådte efter valget til Inatsisartut i 2021, så instituttet følger det nye Naalakkersuisuts arbejde for at styrke og systematisere indsatsen for børns og unges rettigheder.

A photograph of two young girls standing on a rocky beach, holding hands and looking out at the ocean. The girl on the left is wearing a dark blue long-sleeved shirt and a black tutu skirt. The girl on the right is wearing a yellow long-sleeved shirt and a black tutu skirt. They are standing on a sandy and rocky shore. In the background, there is a body of water with a small boat visible in the distance. The sky is overcast.

// Institut for Menneskerettigheder
efterlyser konkrete målsætninger på
tværs af eksisterende initiativer for at
styrke børns rettigheder.

RÅDGIVNING AF MYNDIGHEDER OG ANDRE

Institut for Menneskerettigheder rådgiver grønlandske og danske myndigheder i spørgsmål vedrørende menneskerettigheder. Det gør vi blandt andet ved at sende høringssvar til myndighedernes udkast til ny lovgivning, når et udkast til en lov eller bekendtgørelse indeholder menneskeretlige problemstillinger. Tilsvarende sender vi høringssvar til myndighedernes udkast til rapporter til FN om danske og grønlandske forhold.

Fra august 2020 til og med juli 2021 behandlede vi 25 høringer. I 14 tilfælde havde vi bemærkninger. Alle høringssvar kan findes (på dansk) her: menneskeret.dk/monitorering/hoeringsvar.

OPRETTELSE AF Menneskerettighedskommission

I december 2020 foreslog daværende Naalakkersuisut at oprette en grønlandsk menneskerettighedskommission og i den forbindelse lægge de tre eksisterende talsmandsinstitutioner for børn, handicap og ældre sammen med Ligestillingsrådet og Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

I instituttets høringssvar til forslaget bemærkede vi, at vi støtter tanken om, at funktionen som national menneskerettighedsinstitution kan varetages i Grønland, men at den nærmere struktur af en menneskerettighedsinstitution altid vil være et politisk

valg. Vi bakker op om, at en grønlandsk institution kan overtage funktionen som menneskerettighedsinstitution, hvis det ønskes fra grønlandsk side.

Som det fremgår af høringssvaret, er instituttet skeptisk over for processen og den manglende inddragelse af de berørte institutioner forud for udarbejdelsen af udkastet. Ved oprettelsen af en menneskerettighedsinstitution er det centralt at tage udgangspunkt i de forhold, der gør sig gældende i en grønlandsk kontekst. For at en grønlandsk, uafhængig national menneskerettighedsinstitution skal få de bedste vilkår for at bidrage til en effektiv realisering af menneskerettighederne i Grønland, bør der lyttes til erfaringer fra centrale aktører, så der kan bygges på den eksisterende viden. I den sammenhæng bemærkede instituttet, at Grønlands Råd for Menneskerettigheder, Handicaptalsmanden Tilioq, Børnerettighedsinstitutionen MIO og Ligestillingsrådet hver især har opbygget stærk faglighed og solid viden og har en unik erfaring med at arbejde med menneskerettigheder. Forholdene for en grønlandsk menneskerettighedsinstitution skal gerne styrke, ikke svække, vilkårene for gennemførelsen af menneskerettighederne i Grønland.

Daværende Naalakkersuisoq for Sundhed, Anna Wangenheim, oplyste i februar 2021, at lovforslaget blev stillet i bero.

TILTAG MOD INDTAGELSE AF ALKOHOL OG EUFORISERENDE STOFFER I ANSTALTERNE

Justitsministeriet anmodede i starten af 2021 om en udtalelse fra Institut for Menneskerettigheder om et udkast til forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland og retsplejelov for Grønland, der blandt andet handler om tiltag mod indtagelse af alkohol og euforiserende stoffer i anstalterne. Forslaget vil etablere mulighed for – både stikprøvevis og ved konkret mistanke – at afkræve en indsat en udåndings- eller urinprøve, hvis dette er rimeligt begrundet i saglige hensyn. Desuden vil forslaget blandt andet gøre det muligt for

// For at en grønlandsk, uafhængig national menneskerettighedsinstitution skal få de bedste vilkår for at bidrage til en effektiv realisering af menneskerettighederne i Grønland, bør der lyttes til erfaringer fra centrale aktører, så der kan bygges på den eksisterende viden.

// Institut for Menneskerettigheder har i et høringsvar advaret om, at indsatte, der sættes i isolation, risikerer at få psykiske skadevirkninger.

anstalter at anbringe indsatte i enrum som disciplinær reaktion over for dem, der nægter at medvirke til en udåndings- eller urinprøve.

Anbringelse i enrum – altså isolation – er den mest indgribende disciplinære foranstaltning i Kriminalforsorgen og indebærer en risiko for psykiske skadevirkninger for den indsatte.

Instituttet anbefaler derfor i høringssvaret, at Kriminalforsorgen i Grønland og Justitsministeriet løbende er opmærksom på, i hvilke tilfælde anvendelsen af anbringelse i enrum er en proportional disciplinær foranstaltning i forbindelse med testning for indtag af ulovlige stoffer og alkohol, og om andre foranstaltninger er bedre egnede til formålet. Vi anbefaler også, at Kriminalforsorgen i Grønland og Justitsministeriet er opmærksomme på overholdelsen af den indsattes retssikkerhedsgarantier i forbindelse med ikendelse af disciplinære foranstaltninger, og hvordan psykiske skadevirkninger af anbringelse i enrum kan forebygges, og hvad personalet skal gøre, hvis en indsat viser tegn på at lide skade.

Derudover efterlyser vi mere klarhed over, hvor længe en indsat vil kunne anbringes i enrum, henholdsvis efter en positiv prøve og manglende medvirken til en prøve.

GRØNLANDS BIODIVERSITETSSTRATEGI 2030

Naalakkersuisut sendte i 2020 et udkast til Grønlands første biodiversitetsstrategi i høring. Formålet med udkastet var at sætte rammerne for en bæredygtig forvaltning af Grønlands biodiversitet og naturressourcer frem mod 2030.

I et af delmålene i udkastet til strategien fremgår det, at Naalakkersuisut løbende vil vurdere relevansen af og eventuel tiltrædelse af nye globale og regionale konventioner og aftaler. Det fremgår endvidere af udkastet, at Naalakkersuisut fortsat vil implementere relevante internationale konventioner og aftaler i blandt andet den nationale lovgivning og de nationale forvaltningssystemer. Vi anbefaler, at Naalakkersuisut går i dialog med Danmark om at sætte to FN-konventioner i kraft for Grønland. Det gælder dels FN's Konvention om Adgang til Oplysninger, Offentlig Deltagelse i Beslutningsprocesser samt Adgang til Klage og Domstolsafgørelser på Miljøområdet (Århuskonventionen), dels FN's Konvention om Kviksølv (Minamatakonventionen). Minamatakonventionen tilstræber at beskytte blandt andet menneskers sundhed mod de skadelige virkninger fra kviksølv. Den endelige biodiversitetsstrategi blev offentliggjort i juli 2021. I november 2020 vedtog Inatsisartut et beslutningsforslag om at tiltræde Minamatakonventionen, og forbeholdet i forhold til Grønland blev ophævet i februar 2021.

INTERNATIONAL RAPPORTERING

DEN UNIVERSELLE PERIODISKE BEDØMMELSE (UPR)

Omkring hvert femte år skal verdens lande til "eksamen i menneskerettighederne" i FN's såkaldte Universelle Periodiske Bedømmelse (UPR). Ved UPR gennemgår FN's Menneskerettighedsråd forholdene for hver af FN's medlemsstater i et møde for hvert land. Disse møder kaldes også UPR-eksaminationer.

I maj 2021 var det Danmarks, Grønlands og Færøernes tur. Forud for UPR-eksaminationen havde Institut for Menneskerettigheder sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder udarbejdet anbefalinger til FN's Menneskerettighedsråd. Her beskrev vi de udfordringer og problemer med menneskerettighederne i Grønland, som rådet og instituttet finder vigtigst, og anbefalede, hvordan forholdene kan forbedres.

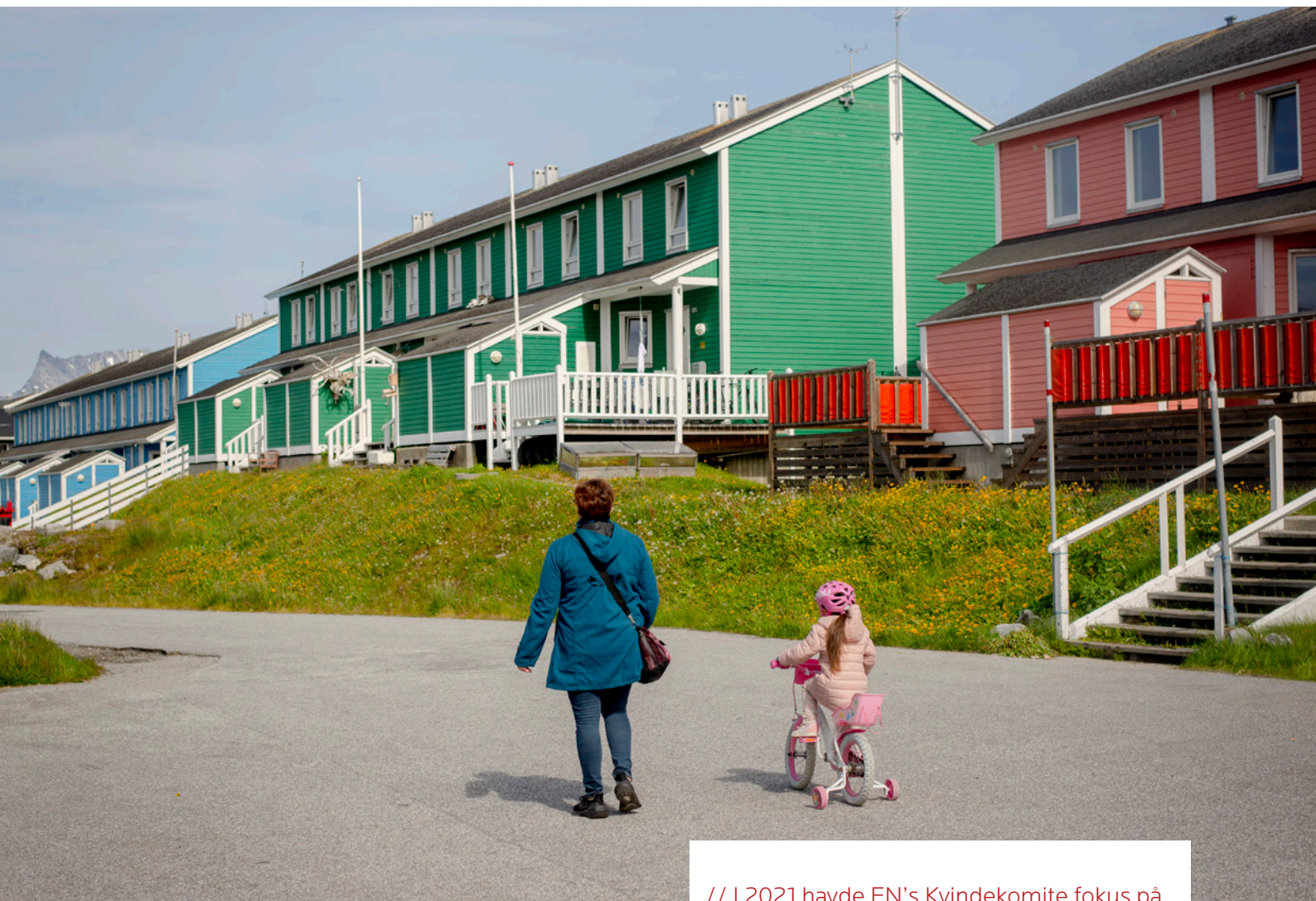
Ud over anbefalingerne arbejdede vi også sammen med rådet om en række initiativer for at øge opmærksomheden på eksaminationen og vores anbefalinger. Blandt andet fik vi oversat anbefalingerne til grønlandsk og dansk og udgav dem i et lettilgængeligt format. Derudover holdt vi i december 2020 oplæg i forbindelse med et virtuelt UPR-borgermøde i Nuuk arrangeret af Udenrigsdepartementet og Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

I februar 2021 arrangerede instituttet sammen med den danske UPR-koalition af civilsamfundsorganisationer et virtuelt møde for ambassader. Formålet med mødet var at fremhæve de væsentligste menneskerettighedsudfordringer i Danmark og Grønland for ambassaderne og dermed forberede dem på at deltage aktivt i eksaminationen. Grønlands Råd for Menneskerettigheder holdt oplæg på mødet og stod for at moderere en drøftelse af udfordringerne for menneskerettighederne i Grønland.

På baggrund af UPR-eksaminationen udarbejdede FN's Menneskerettighedsråd en række anbefalinger til, hvordan forholdene i Danmark og Grønland kan blive bedre. Flere af disse anbefalinger afspejlede de anbefalinger, instituttet og rådet havde givet. Blandt andet har Grønland accepteret en anbefaling fra Canada om, at Grønland introducerer en generel beskyttelse mod diskrimination på alle anerkendte områder, både inden for og uden for arbejdsmarkedet, og i den forbindelse etablerer et uafhængigt klagenævn.

FN'S KVINDEKOMITÉ

FN's Kvindekomité ser løbende nærmere på Danmarks, Færøernes og Grønlands indsats for at leve op til FN's Kvindekonvention. Konventionen har til formål at afskaffe alle former for diskrimination mod kvinder. Den seneste eksamination foregik i februar 2021.

// I 2021 havde FN's Kvindekomite fokus på kvinders rettigheder i Grønland. Institut for Menneskerettigheder og Grønlands Råd for Menneskerettigheder gav i den forbindelse anbefalinger til, hvordan Grønland kan styrke arbejdet med at fremme og beskytte kvinders rettigheder.

Forud for eksaminationen gav Institut for Menneskerettigheder sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder anbefalinger til, hvordan Grønland kan styrke arbejdet med at fremme og beskytte kvinders rettigheder.

Vi præsenterede både vores anbefalinger i rapporter til Kvindekomiteen og ved mundtlige møder forud for eksaminationen. Ved det mundtlige møde med komitéen fik instituttet selskab af Kathrine Bødker, der er formand for Grønlands Ligestillingsråd og medlem af Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

Rådet og instituttet rapporterede blandt andet om det høje niveau af vold og seksuelle overgreb mod piger og kvinder i Grønland og efterlyste flere analyser af forholdene samt mere information om de allerede igangsatte indsatser på området.

Eksaminationen førte til en række anbefalinger til Grønland, hvoraf flere overlappede med rådet og instituttets anbefalinger. Blandt andet anbefaler komitéen, at Grønland udvikler en ny strategi og handlingsplan for at bekæmpe seksuel vold og vold i hjemmet. Komitéen peger på, at initiativerne bør tænkes sammen med initiativer, der skal forebygge selvmord og misbrug, og at data om vold mod kvinder og piger i højere grad bør indsamles og analyseres.

I juni 2021 bidrog instituttet desuden skriftligt til FN's Kvindekomité's temadag om oprindelige

kvinder og pigers rettigheder. Her fokuserede vi på at beskrive forholdene for kvinder og pigers rettigheder i Grønland samt forholdene for grønlændere i Danmark. I begge tilfælde giver vi anbefalinger til, hvordan grønlandske og danske myndigheder kan styrke initiativer for at mindske vold og diskrimination mod grønlandske kvinder og piger. I vores bidrag opfordrer vi desuden til at inddrage Grønlands Råd for Menneskerettigheder i det forestående arbejde med at udarbejde en såkaldt General Comment fra komitéen om oprindelige kvinder og pigers rettigheder. Rådets formand, Sara Olsvig, deltog med et mundtligt oplæg på temadagen, hvor hun blandt andet satte fokus på ikke-diskrimination og ligebehandling på tværs af køn i deltagelse i politiske processer.

FN'S EKSPERTMEKANISME FOR OPRINDELIGE FOLKS RETTIGHEDER

I starten af 2021 sendte Institut for Menneskerettigheder et bidrag til et studie om børns rettigheder med afsæt i FN's Deklaration om oprindelige folks rettigheder. Studiet blev udført af FN's Ekspertmekanisme for oprindelige folks rettigheder. Instituttet beskrev en række udfordringer for børns rettigheder i Grønland, blandt andet det høje niveau af vold, seksuelt misbrug og selvmord. Vi fremhævede vores tidligere anbefalinger på disse områder og beskrev også en række udfordringer for grønlandske børns ret til uddannelse, bolig og sundhed.

// FN's Ekspertmekanisme for oprindelige folks rettigheder har i 2021 set nærmere på børns rettigheder. Institutet og Grønlands Råd for Menneskerettigheder har bidraget med viden om forholdene i Grønland.

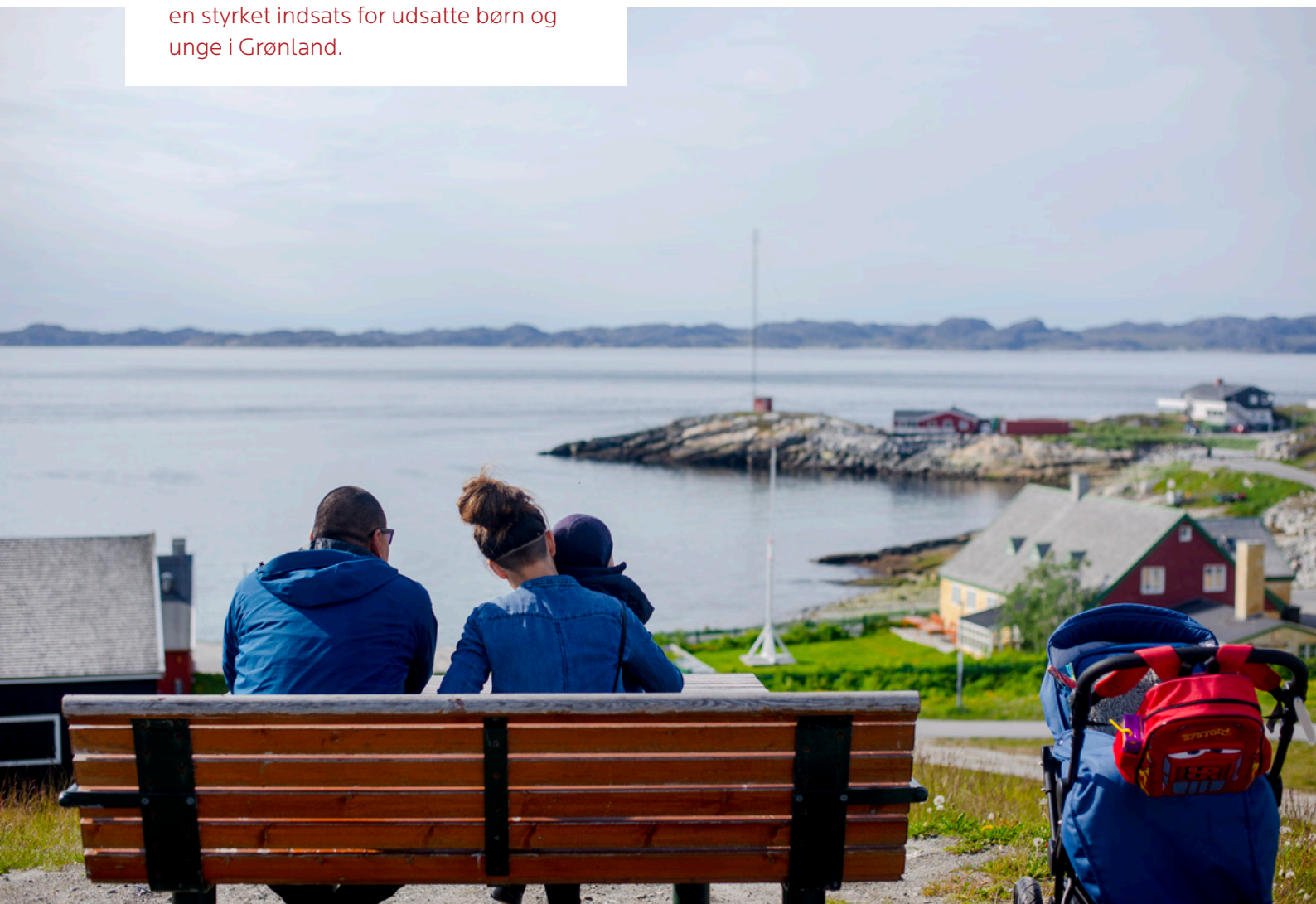
FREMSKRIDT FOR MENNESKE- RETTIGHEDERNE I GRØNLAND

- Organisationer, der arbejder med menneskerettigheder, er blevet tilgodeset på forslaget til den grønlandske finanslov for 2022. Naalakkersuisut foreslår at hæve bevillingen for både Grønlands Råd for Menneskerettigheder, Ældretalsmanden, Ligestillingsrådet og Inuit Circumpolar Council (ICC) – Greenland.
- Naalakkersuisut vil indføre en officiel fattigdomsgrænse.
- Blandt andet er der gennemført en målrettet indsats for at mindske ubehandlede børnesager. Der er dog stadig udfordringer med sagsbehandlingen i kommunerne, og der mangler data for at kunne følge op på initiativerne i samarbejdet.
- Et samarbejde mellem Qeqqata Kommunua og UNICEF har resulteret i, at Grønland i juni 2021 fik sine to første rettighedsskoler. Formålet med rettighedsskolerne er at gøre principperne i FN's Børnekonvention til fundament for elevernes hverdag.
- I december 2020 gav Danmarks statsminister, Mette Frederiksen, en undskyldning til de 22 grønlandske personer, der som børn blev adskilt fra deres familier i 1951 i forbindelse med det såkaldte grønlandseksperiment.

VÆSENTLIGE UDFORDRINGER FOR MENNESKERETTIGHEDERNE I GRØNLAND

- Som Institut for Menneskerettigheder og Grønlands Råd for Menneskerettigheder har rapporteret til flere af FN's menneskerettighedskomiteer, er der stadig store udfordringer for menneskerettighederne i Grønland. Særligt udfordrende er det høje niveau af vold, de høje selvmordsrater og et stort antal seksuelle overgreb, især mod børn.
- Der er en generel mangel på data på en række områder, der er relevante for den menneskeretlige beskyttelse af borgerne i Grønland. Det gælder blandt andet information om forholdene i de grønlandske anstalter og detentioner og forholdene for udsatte børn og personer med handicap.
- Grønland har territorielt forbehold over for en række menneskerettighedsinstrumenter. Det gælder blandt andet Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet, Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug og tillægsprotokollen til FN's Børnekonvention om individuel klageadgang.

// Naalakkersuisut og den danske regering har et grønlandsk-dansk samarbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland.

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER